

KAV gaat intercultureel Praktijk en dagelijkse werking

Gesprek met Cathy, Sarah, Fatiha, Fatima en Claudine

Opgetekend door Katrien Vandeveegaete (redacteur *Visie*)

Vrouwen met minder kansen een plaats geven, da's een van de oorspronkelijke KAV-opdrachten. Vrouwen samenbrengen, vormings- en emancipatieprocessen opzetten, hen ondersteunen als ze iets aan hun omgeving willen veranderen. In de loop der jaren is aan die boodschap niet gesleuteld. De opdracht bleef dezelfde; de uitwerking ervan onderging wel de evolutie van de tijd. KAV is er voor alle vrouwen. Maar hoe geef je dat vorm? En wat doe je met de migrantenbevolking?

KAV-Brussel gaat terug tot de oeropdracht. Getuige daarvan haar werking met allochtone vrouwen, de 'interculturele werking'. Vanuit en met de vrouwen zelf wil ze werken aan een verdraagzame, harmonieuze samenleving. De Vlaamse Gemeenschapscommissie beloonde het werk van KAV-Intercultureel met de Prijs voor Sociaal-Cultureel Werk 2001. Een erkenning van diens basiswerk.

GESPREKSPARTNERS

Een gesprek met Cathy Van Remoortere, Sarah Avci, Fatiha Settouti, Fatima Elm'Rabet en Claudine De Cuyper maakt ons wijzer. Cathy is medewerkster van KAV-Intercultureel en begeleidt de interculturele groepen van Kuregem, Molenbeek, Laken en Koekelberg. Ook Sarah is begeleidster, meer bepaald van de groepen in Brussel en Schaarbeek. Claudine, woonachtig in Schaarbeek, is binnen KAV-Vlaams-Brabant en Brussel verantwoordelijk voor het Brussels Hoofdstedelijk Gebied. Fatiha is Marokkaanse,

ze heeft een echtgenoot en kinderen. Ze zorgt voltijds voor haar kroost en volgt taallessen Nederlands. Daarnaast is ze actief bij KAV-Intercultureel in Koekelberg. Fatima is eveneens van Marokkaanse origine en woont in Vorst. Ook zij is gehuwd, heeft vijf kinderen, werkt thuis, volgt cursussen Nederlands en zit mee in de kerngroep van Vorst.

WERKEN IN DE BUURT

Claudine: "De werking heet inderdaad intercultureel te zijn en is sterk buurtbetrokken. De groepen zelf zijn zeer multicultureel samengesteld, ze vormen een staal van de wijkbevolking. Het unieke aan KAV-Intercultureel is dat we vrouwen bereiken die nog niet participeren aan het sociaal-cultureel werk, nog geen lid zijn van andere verenigingen of buurtorganisaties. Nee, het is niet altijd de meest eenvoudige doelgroep. Mijn collega's stoppen veel energie in het op gang brengen van vorming, emancipatie en samenwerking."

Claudine De Cuyper, van bij het begin intens betrokken bij KAV-Intercultureel: "Altijd opnieuw mobiliseren... Blijven praten en overtuigen is nodig." ▶

KAV-Intercultureel werd onlangs beloond en bekroond met de Prijs voor Sociaal-Cultureel Werk 2001. Een erkenning van dit basiswerk.

NEDERLANDSE TAAL?

In veertien Brusselse wijken, de gebieden uitgetekend door het Sociaal Impulsfonds, brengt KAV-Intercultureel vrouwen samen. Per wijk is er een interculturele werking, begeleid door een beroepskracht. Cathy: "We werken er samen met de Nederlandstalige scholen. Dat wil niet zeggen dat we uitsluitend het Nederlands kunnen gebruiken – er wordt druk vertaald. Nederlandsonkundigen moedigen we aan om Nederlandse les te volgen. We werken trouwens goed samen met Brusselleer, het Brusselse centrum voor basis-educatie. Wij zenden onze leden naar dit centrum, en – omgekeerd – als vrouwen daar Nederlands leren, verwijst het hen door naar ons.

Trouwens, het hangt van de activiteit af welke taal vooral gebruikt wordt. Bij knutselen is dat het Nederlands, maar komt er een psycholoog, dan komt het Frans meer aan bod omdat men zich in die materie minder goed in het Nederlands kan uitdrukken. De Nederlandse taal is belangrijk, maar we zijn niet fanatiek. De taal mag geen barrière vormen om deel te nemen aan de activiteiten."

SCHOLEN ALS UITVALSBASIS

Vrouwen rekruteren via de scholen. Is dat geen beperking? Blijven vrouwen zonder schoolgaande kinderen dan niet in de kou staan? Sarah: "De scholen zijn voor de buurt vaak in- en uitvalsbasis. Een groep start met de moeders van de kinderen op school. Maar gaandeweg brengen die andere vrouwen mee: vrouwen die niet betrokken zijn op de school, maar wel in dezelfde buurt wonen. Vaak beginnen acties dicht bij de school, en deinen ze uit naar de buurt."

Een voorbeeld toont aan wat Sarah bedoelt. Cathy: "In 1999 voerden we actie rond een verkeersdrempel aan de Sint-Gillisschool in Sint-Gillis. Dat mondde uit in gesprekken in de moedergroep over 'hoe ervaar ik mijn buurt'? Het gevolg en het vervolg was dat vijf vrouwen met een fototoestel de buurt introkken. Zo wilden ze vastleggen hoe ze die ervaren, zowel positief als negatief. Met de foto's werd een tentoonstelling opgezet, die ondermeer te bekijken was op de Nationale Vrouwendag. Daaruit groeide dan het idee om aan meer vrouwen uit de buurt hun mening te vragen over de wijk. Tachtig procent van de ouders nam deel aan de enquête.

Daaruit bleek dat hondenpoep een van de grootste ergernissen was. De vrouwen stelden voor om affiches te maken en ze in de huizen van de buurt op te hangen. Zo wilden ze de wandelaars attent maken op de ongemakken van de hondenpoep. Het mocht geen agressieve affiche zijn: in de buurt wonen immers veel bejaarden wier hond hun enige gezelschap is. Het is nog te vroeg om al van veel resultaten te spreken. De belangrijkste verwezenlijking is evenwel dat de vrouwen plannen maken, betrokken zijn op de buurt en hun wijk willen veranderen."

De band met de scholen blijkt op nog een andere manier. Sarah: "De relatie met de leerkrachten is belangrijk, en daar werken we aan. Een Brusselse school brandde uit. Op de feestelijke heropening wilde de moedergroep een eigen inbreng doen. Ze nam het woord om haar verwachtingen ten aanzien van de school uit te spreken. Tegelijk wilden de vrouwen de leerkrachten en de directie danken en aanmoedigen omdat zij op school de ouders vervangen. Om dit laatste kracht bij te zetten, gaven ze de school een kunstwerk cadeau.

Sarah

De scholen zijn voor de buurt vaak een in- en uitvalsbasis.

”

Zelfgemaakt, met de hulp van een lokale artiest. De tekening drukte vertrouwen in en solidariteit met de leerkrachten uit. Wat staat er afgebeeld? Volwassen dieren met babydiertjes. Maar de babydiertjes staan niet bij hun respectievelijke ouders. Het werk symboliseert dat leerkrachten de taak van de ouders overnemen. De kunstenaar heeft de techniek uitgelegd, maar geen ideeën gegeven."

Wat doen de moedergroepen nog meer dan strijden tegen hondenpoep?

Fatima: "Onze woningen kijken bijna allemaal uit op de fabrieksmuren van Volkswagen. En dus wilden we wel eens een bezoekje brengen aan de fabriek." Claudine: "Het is een zeer interessant bezoek geworden. De vrouwen stelden pertinente vragen. Waarom op bepaalde diensten zo weinig vrouwen werken, of zo weinig allochtonen. Maar ook de VW-werknemers opende het bezoek de ogen. Allochtone vrouwen op een bedrijfsrondleiding, geef toe dat het geen alledaags beeld is. De vrouwen toonden interesse voor de werksituatie in hun buurt. En dat was ongewoon." Fatima: "Maar we doen nog meer. Zo bezochten we de VRT en woonden we de opnamen bij van een kinderprogramma. Uit contacten achteraf vernamen we dat de kinderen dat programma nu samen met hun moeder volgen. Zo oefenen ze allen het Nederlands. Koken is ook steeds een topper. We leerden bijvoorbeeld taarten bakken die we eten tijdens de ramadan. Ook veiligheid om het huis scoorde goed: hoe je kunt zien of apparaten veilig zijn of niet, wat giftige producten zijn enzovoort."

Fatiha vult aan: "Wat bij ons ook in trek is, zijn de thema's omtrent de opvoeding van kinderen. Omgaan met straffen en belonen, relatie ouders-kinderen, kinderen en

emoties... ze lokten alle veel volk. En ja, schoorvoetend komt soms een vader opdagen. Maar ze zijn nog ferm in de minderheid. Vrouwen krijgen antwoorden, maar wat nog belangrijker is: ze leren van elkaar hoe er in de praktijk mee om te gaan."

Ook Fatima heeft haar lijstje klaar: "Gezonde voeding, gezichtsverzorging, depressie, hoofdpijn en migraine: alle onderwerpen worden vastgelegd na overleg met de vrouwen."

VOORORDELEN

Cathy: "De vrouwen bepalen dus zelf de onderwerpen. En soms verrassen ze mij. Zo was er in een groep de vraag of er geen seksuoloog kon komen. Ik dacht het verkeerd begrepen te hebben en meende dat ze een gynaecoloog wilden. Maar nee, ze vroegen een seksuoloog. Toen werd ik geconfronteerd met mijn vooroordelen. Dit is een groeiproces, twee jaar geleden vertrouwden de vrouwen elkaar niet zo goed dat seks bespreekbaar zou zijn. En in andere groepen kan ik mij absoluut niet voorstellen dat ze over seksualiteit zouden praten."

Sarah: "Om de twee weken plannen we een activiteit. Maar de bruisende ideeën borrelen het hele jaar. Soms is het een hele klus om de nieuwe plannen een plaatsje te geven. De vrouwen waren weg van het bezoek aan de koninklijke serres. Of de tentoonstellingen 'Ik hou niet van cultuur' of 'Indian Summer', ook al zulke toppers.

Bezoekjes aan tentoonstellingen, de Brusselse parken... een hele nieuwe wereld gaat open. Samen de tram op, is al grensverleggend.

Een bezoek aan het Chinees Paviljoen viel ook in goede aarde. En zeggen dat zoveel Belgen dat nog

Fatiha

Schoorvoetend komt soms een vader opdagen. Maar ze zijn nog ferm in de minderheid.

”

nooit gezien hebben. Rond het paviljoen is een park. In de weekends gaan moeders met hun kinderen daar nu naartoe. Zie je, we krijgen ze in groep uit hun buurt weg en daarna durven ze datzelfde traject alleen aan. Zo breken ze uit, leren ze hun omgeving kennen. Veel vrouwen komen nooit verder dan de eigen straat.

De initiatieven dragen bij tot hun zelfredzaamheid. Niet alleen omdat de thema's hun inzicht verruimen, maar ook omdat ze zelf verantwoordelijk zijn voor de planning. Ook de burgerzin ontwikkelen, is een meegenomen effect, net als de drempel verlagen voor de gemeentelijke of de gemeenschapsdiensten.

Vrouwen moeten de kans krijgen te verwoorden wat hen interesseert, wat ze samen willen doen, wat ze willen investeren. Bovendien komen ze tijdens de activiteiten zelf ruimschoots aan het woord. Enne, samen dingen doen is gewoon prettig. Een feestje, een uitstap hoort er gewoon bij. Dat is groeps- en vriendschapsbevorderend."

HINDERPALEN

Cathy: "Soms is het moeilijk werken. Dan krijg je vrouwen zo ver dat ze iets aan hun buurt willen veranderen, dat ze naar het beleid durven stappen. De politici beloven veel, maar soms duurt het een eeuwigheid vooraleer er in de praktijk iets van terecht komt. In Molenbeek kwam tijdens de activiteiten vaak de straatproperheid, of beter de straatvuiligheid, ter sprake. Ook voor het opfleuren van de straat bleek er bij de vrouwen veel interesse te bestaan. Samen met de directie van de school werd een *plan de campagne* opge maakt. We gaven de moeders van de school

Sarah

De initiatieven dragen bij tot de zelfredzaamheid van de vrouwen.

”

Fatima

Alle onderwerpen worden vastgelegd na overleg met de vrouwen.

”

vooreerst tips over hoe je met weinig middelen toch je gevel kunt opknappen. En het plan rees om de lange blinde muur van de school een kleurtje te geven. Dit zou de straat een minder somber beeld geven. De school had ondertussen een tekenwedstrijd ingericht met als thema milieu. De winnende tekeningen zouden nagemaakt en op de muur geschilderd worden. De

burgemeester en schepenen kwamen naar het straatfeest waar de winnende tekeningen werden bekendgemaakt. Het straatfeest zelf was een succes: grote opkomst, grote participatie van de school, van de vrouwengroep, van het gemeentebestuur. Dat laatste engageerde zich om de muur van de school te laten beschilderen met de winnende tekeningen. Maar de gemeenteraadsverkiezingen bleken spelbreker. De verfraaiing van de schoolgevel is nog altijd uit te voeren. We hangen voortdurend aan de telefoon om de werken te laten vlotten, maar de gemeente komt heel traag over de brug voor de realisatie van de belofte."

België heeft een ondoorzichtig rechtssysteem. Migrantenvrouwen botsen op de bureaucratische gang van zaken. Sarah: "In Vorst verwijderde men een vuilbak voor de nachtwinkel. Alle vuilnis belandde op straat. Met de vrouwengroep hebben we met de gemeente gepraat om die vuilbak terug te zetten. Bleek het om een gewestweg te gaan; de gemeente was niet bevoegd. Het is voor de vrouwen vaak niet duidelijk wat kan en wat niet. En veel loze beloften natuurlijk. Die teleurstellingen, da's moeilijk om mee om te gaan. Je hebt eerst al mensen heel hard moeten motiveren om mee te doen, je blijft herhalen dat het iets uithaalt. Maar je hebt niet alles in de hand.

Overgeleverd aan de politiek, valt het resultaat vaak tegen. Mensen een tweede keer voor je kar spannen, is dan ontzettend moeilijk."

Cathy: "Soms kunnen we wel kleine dingen doen. Zoals die schooldirectrice. De ouders hadden de hele tijd het gevoel dat ze hen niet begreep. Misverstanden en conflicten tot gevolg. Wel, we hebben met de directrice gepraat en slaagden erin de communicatie danig te verbeteren."

INTERNE VERDRAAGZAAMHEID

Claudine: "Soms zeggen vrouwen dat ze het jammer vinden als er één nationaliteit overweegt. Het is immers verrijkend om met andere culturen kennis te maken. Dat geeft een bredere horizon. Recepten uit andere culturen, daar zijn ze dol op. Gentse waterzooi leren maken, om maar iets te noemen.

Vrouwen leggen dingen aan elkaar uit. Zo groeit de groep en ontstaat er veel enthousiasme.

We bevorderen de verdraagzaamheid ook intern. Iedereen is welkom: door elkaar te ontmoeten, respecteren we elkaars cultuur en religie.

De discussie gaan we niet uit de weg. Afghanistan kwam nogal ter sprake, net als het wel of niet dragen van een hoofddoek. Soms leidt dit wel tot conflicten, maar toch blijven alle deelnemers aanwezig. Door de groepsgesprekken evolueren de opvattingen van bepaalde vrouwen soms naar minder extreme ideeën."

GEEN EILAND

De multiculturele werking blijft niet op een eilandje zitten. Sarah: "We nemen ook deel

aan bredere activiteiten, zoals de wandeling in het Zoniënwoud of de verhalenwedstrijd in het kader van de Schaarbeekse boekenmaand. Dat bevordert wederzijds het respect en de verdraagzaamheid. Positieve interculturele ervaringen opdoen beklijft meer dan alleen maar spreken over verdraagzaamheid."

Claudine: "Om je een idee te geven van de manier waarop we uitbreken... de verhalenwedstrijd in Schaarbeek. De ouders van de kinderen op de Champagnatschool kregen informatie mee. Zo konden ze de kinderen stimuleren om verhaaltjes te schrijven en mee te doen. Maar de vrouwen zélf kregen de smaak te pakken. Met de nodige aarzeling en twijfel beten ze door. Vijf van hen schreven samen een verhaal, in het Nederlands. Ze waren apetrots toen ze hoorden dat ze de eerste prijs gewonnen hadden. Met het zweet in de handen en met knikkende knieën hebben ze op de prijsuitreiking hun verhaal voorgelezen. In aanwezigheid van de minister, de burgemeester, de directie van andere scholen. Ik hoef je niet te zeggen dat hun zelfvertrouwen ontzettend is toegenomen. Hun prijs? Een culturele uitstap, exclusief voor hen. En ook dat was grensverleggend. Een ander meegenomen effect is dat deze vrouwen nu met meer waardering kijken naar het schoolopbouwwerk, de bibliotheek enzomeer."

Claudine

Recepten uit andere culturen, daar zijn ze dol op. Gentse waterzooi leren maken, om maar iets te noemen. ”

Sarah: "We zorgen ervoor dat de vrouwen betrokken zijn en blijven op de wereld rondom hen. De wereld dichtbij en de wereld veraf.

We namen deel aan de Zoniënmars en kregen een beker voor de grootste en origineelste

groep. Het eerste jaar konden we met heel veel moeite de vijf kilometer uitdoen. Vorig jaar deden de eersten de tien kilometertocht. Het brevet zit in hun portefeuille. Volgend

jaar gaan we allemáál voor de tien kilometer. De vrouwen waren zo fier op hun beker. Er werd gezongen en gejuicht.

Een ander voorbeeld: de Vrouwenmars. Verschillende groepen konden er niet aan deelnemen. Om toch hun solidariteit uit te drukken, maakten ze spandoeken. Vredesboodschappen in wel vijftien talen was het resultaat. Vrouwen uit andere afdelingen droegen de vier spandoeken. Zo waren ze er toch een beetje bij."

RELATIE MET KAV-WERKING

Claudine: "We stimuleren de samenwerking tussen KAV en KAV-Intercultureel. Niet door er veel woorden aan vuil te maken. We kondigen het initiatief in kwestie aan als zijnde van KAV en KAV-Intercultureel. We laten het verlopen als een vanzelfsprekendheid. En ze komen, de twee groepen. Niemand heeft er zich aan gestoord. Integendeel. Iedereen zei dat we dat vaker moeten doen. We organiseren dat inderdaad verbondelijk. Het feest 'Verschillend is plezant' was een initiatief van de beroepskrachten. Eenieder kroop in elkaars kleren, letterlijk. En bij het volksdansen deed iedereen mee. Een voorbeeld van leren samenleven met elkaar. Een en ander vond plaats op een zaterdagmiddag, voor Belgen een niet voor de hand liggend tijdstip. Dan moeten ze boodschappen doen, de kinderen naar allerlei activiteiten voeren. Zij zijn gewoon om 's avonds 'hun ding te doen'. Dat was dus een toegift aan de allochtonen. Zonder kinderopvang, in het centrum van Brussel, alleen de metro nemen, we vroegen ook veel van allochtonen. Maar dat was hun toegift aan de autochtonen. En zo doet iedereen water bij de wijn."

Cathy
Politici beloven veel, maar het duurt soms een eeuwigheid vooraleer er in de praktijk iets van terecht komt. ”

Nemen de afdelingen zelf ook initiatieven om activiteiten samen te doen?

Claudine: "Schoorvoetend groeit de toenadering tussen KAV en KAV-Intercultureel. In Vorst bijvoorbeeld. Althans, de vraag is aan beide kanten al gesteld. Da's een goed begin. Er is overigens al een activiteit geweest waar de samenwerking gelukt is: een naailes, een eenvoudig modelletje maken, migranten en Belgen tezamen. Zelfs de meest afstandelijke Belgische was druk aan het vertalen en helpen. Barrières vallen vrij snel weg."

MEER ZELFVERTROUWEN

Aan Fatiha de vraag wat ze aan die KAV-activiteiten heeft. "Ik kom buiten, doe ideeën op. Ik heb al heelwat geleerd en veel mensen ontmoet. Dat geeft mijn leven een serieuze dynamiek. Mijn zelfvertrouwen is gegroeid. Ik praat veel met mensen en ze zien me als woordvoerder. Vaarwel monotoon bestaan: man, kinderen en huishouden. Dat vroeg thuis wel wat strijd. Maar nu heeft iedereen zich aangepast aan mijn ritme. Op een bepaald ogenblik heb ik thuis gezegd dat dit nu eens iets voor mij was. Ja, soms levert dat gezeur op, maar dat heb ik er voor over.

Het is niet altijd even makkelijk. Aangezien we de vrouwen zelf laten kiezen wat ze gaan doen, veranderen ze geregeld van idee. We wilden op uitstap gaan en de bestemming is wel drie keer gewijzigd. Als je iets moet doen tussen 9 en 15 uur, ben je uiteraard beperkt. Uiteindelijk werd het Bokrijk. De hele reis is geregeld, we hebben er veel energie ingestoken. Het moment is daar: niemand daagt op. Ik ben dan maar met Cathy naar zee geweest. Voor mij toch nog een feest. Weet je, het probleem met Marokkanen is dat ze niet direct

zeggen wat ze denken. Ze willen iedereen te vriend houden. Dus als je vraagt of ze mee op uitstap gaan, zeggen ze makkelijk ja, om je terwille te zijn. Maar als het zover is, zie je ze niet.

De uitstapjes hebben succes. Maar de vrouwen hebben geen benul van afstanden. Ze wilden naar Parijs. Maar de reis moest wel eindigen om 15 uur. En vóór 9 uur wilde niemand vertrekken. Uitgelegd krijgen dat dit onmogelijk is, is hard labeur."

Fatiha

Het staat in de wijk goed om lid te zijn van KAV. Dat geeft je meer aanzien.

”

Claudine

Schoorvoetend groeit de toenadering tussen KAV en KAV-Intercultureel.

”

we daar zelf jaren en generaties over gedaan hebben.

KAV is voor hen vaak de eerste en enige vorm van gestructureerde deelname aan sociaal-cultureel leven. Aangezien er nog geen vaste structuren zijn, is het voor ons arbeidsintensief werken, kruipt er veel tijd in rekrutering en moet je de hele tijd maar praten en bezig zijn. Degenen die wij als doelgroep zien, zijn weinig interessant voor andere verenigingen."

EMANCIPATIE

Belgen denken vaak dat moslimvrouwen niet mogen buitenkomen. Dat dit een grote hinderpaal is om activiteiten te organiseren. Een gebrek aan emancipatie dus. Fatiha: "Da's soms een excuus, ook door allochtone vrouwen gebruikt. 'Ik mag niet van mijn man.' Maar als je wil komen, dan kun je het organiseren. Zo dat je man of kinderen er geen hinder van ondervinden. Sommige vrouwen komen met de kinderen naar de activiteiten. Als er geen andere opvangmogelijkheid is, kan dit natuurlijk. Of soms mogen ze van hun man, maar ligt de schoonmoeder dwars. Ik werkte en toch kwam ik naar KAV. Het is dus echt wel mogelijk. Het staat in de wijk goed om lid te zijn van KAV. Dat geeft je meer aanzien. De vrouwen spreken elkaar ook aan. Een vorm van sociale controle. Leg het maar uit als je op een activiteit niet aanwezig was."

Claudine: "Het succes van KAV bij allochtone vrouwen is hetzelfde proces als bij KAV vroeger. Bij KAV konden vrouwen iemand worden, braken ze uit. De allochtone vrouwen maken nu datzelfde proces door, maar versneld. We geven ze niet dezelfde tijd. We vergeten dat

RESPECT

Claudine: "Je mag niet vergeten, die vrouwen wonen in zeer volkse, kansarme buurten. Met het leven vandien. Geen regelmaat, geen vast inkomen, slechte behuizing, beroerde gezondheid. Geen eenvoudig bestaan: vermoeidheid en veel zorgen plagen de vrouwen. En toch komen ze naar KAV, doen ze wat ze kunnen. Ik heb daar veel respect voor. De primaire behoeften zijn niet altijd vervuld. Ze vluchten weg uit de harde realiteit, tv-kijken is vaak de ontsnappingsmogelijkheid. Met KAV geven we ook een beetje kans om te ontsnappen, en niet buiten maar in de realiteit. Ze komen niet terecht in een droomwereld. Men leert van elkaar om het leven aan te pakken, dingen in z'n leven te veranderen. Men leert tijd nemen voor zichzelf, opkomen voor wat men belangrijk vindt. We weten dat we mekaar respecteren. Fatima is hier zo thuis dat ze automatisch haar hoofddoek afdoet. Ze hoeft zich niet de hele tijd te verantwoorden waarom ze die wel of niet draagt. Ervaren is belangrijk. We creëren een ontmoetingsplaats en stimuleren de openheid naar de buurt.

Betrokkenheid op de wereld rondom ons en het gevoel er zelf iets te kunnen aan doen. Burgerzin, zo je wil."

SAMENWERKING

Claudine: "We spelen geen *cavalier seul*. Schoolopbouw, basiseducatie, samenlevingsopbouw, we werken allemaal samen. Dat heeft ook het meest effect. Of we werken samen met de gemeenschapscentra, gewoon door er te vergaderen bijvoorbeeld. Zo verkleinen we weer de drempel om er binnen te treden. De eerste activiteiten vinden plaats op school, in de vertrouwde buurt. De volgende stap is dat we naar de gemeenschapscentra trekken, of naar de bibliotheek. Weer grenzen verleggen. En dan zien we op woensdagnamiddag de vrouwen naar de bibliotheek gaan, met hun kinderen. We zetten samen de eerste stap, daarna vinden ze zelf wel hun weg."

Claudine

Met KAV geven we deze vrouwen ook een beetje kans om te ontsnappen, en niet buiten maar in de realiteit. ”

ONDERSTEUNING

Sarah: "Bij de start van elk werkjaar organiseren we, op één centrale plaats per stadsdeel, een interculturele activiteitenbeurs. Dan reiken we ideeën aan, maar zoals gezegd kiezen de vrouwen zelf hun onderwerpen. We voorzien meestal in kinderopvang. Als je iets doet voor vrouwen buiten de schooluren, moet je zorgen voor kinderopvang, anders komen ze niet. Voor elke leeftijdsgroep moet je animatie voorzien. Vrouwen komen dus zelf naar ons toe. Dat geeft veel uitwisseling tussen verschillende groepen, soms zelfs met heuse discussies rond de tafel.

Daarnaast organiseren we kadervorming voor vrouwen waarvan we vinden dat ze zich aandienen als 'kartrekkers'. Deze vrouwen - een

twintigtal - vormen voor hun eigen groep een *team* dat instaat voor het bedenken en plannen van de activiteiten met hun groep. Ze doen dat samen met de KAV-medewerkster. Er komen thema's aan bod als uitnodigingen maken, hoe een gesprek leiden, hoe mensen aanpreken. Minstens even belangrijk: de uitwisseling tussen groepen. We werken ook met getuigenissen, van KAV-vrouwen bijvoorbeeld. Zij vertellen over hun inzet en engagement en hoe ze dat combineren met gezin, soms met

arbeid.

Fatima: "Op de kadervorming heb ik veel geleerd. Je leert andere mensen, andere gemeenten kennen. Je leert hoe je je moet uitdrukken, hoe je mensen moet overtuigen. Een grote meerwaarde in mijn leven."

Cathy: "Vaak is het echt een zoeken en zien we vooraf de klare uitkomst niet, maar als we dan succes hebben, is dat zeer plezant."

Claudine: "De medewerkers gooien zich met hart en ziel op de job. Want soms is het dweilen met de kraan open. Ze zijn misschien een halve dag per week op bureel, voor de rest schuimen ze de straat af. Minstens 65% van hun tijd kruipt in de rekrutering. Altijd maar weer opnieuw 'je zult er toch zijn, je bent het toch niet vergeten, waarom was je er de vorige keer niet'. Altijd opnieuw mobiliseren. Gewoon een uitnodiging in de bus steken is niet genoeg. Blijven praten en overtuigen is nodig. Fatiha leest zelfs de uitnodigingen voor aan de leden. Een aantal kan immers niet lezen of verstaat onvoldoende Nederlands of Frans. En dat mondeling contact is zo belangrijk. Dat verlaagt de drempel.

Maar hoe dan ook is het motiverend werken: als je ervaart hoeveel deugd de vrouwen en wijzelf eraan beleven, dan doe je weer verder."